Nr 75.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till rasbiologiska institutet för budgetåret 1937/1938; given Stockholms slott den 29 januari 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Arthur Engberg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29 januari 1937.

Närvarande:
Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Departementschefen, statsrådet Engberg, anför härefter:

Under punkt 105 av 1937 års åttonde huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition angående rasbiologiska institutet, som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1937/1938

dels till *Rasbiologiska institutet: Avlöningar* ett *förslagsanslag* av 53,300 kronor;

dels till *Rasbiologiska institutet: Omkostnader* ett *reservationsanslag* av 20,000 kronor;

dels ock till *Rasbiologiska institutet: Beredande av lokaler åt institutet* ett *reservationsanslag* av 68,000 kronor.

Sedan utredningen i ärendet slutförts, anhåller jag att ånyo få anmäla frågan för Kungl. Maj:t.

Avlönings- och omkostnadsanslagen. Dessa anslag äro nu uppförda med 54,100 kronor, respektive 15,000 kronor.

För rasbiologiska institutet gäller en av Kungl. Maj:t den 10 maj 1935 (nr 153) utfärdad förnyad stadga. Enligt densamma är institutet underställt kanslern för rikets universitet och står under överinseende av en särskild styrelse. Dess närmaste ledning utövas av en chef, vilken tillika är professor i rasbiologi inom medicinska fakulteten vid universitetet i Uppsala.

Den icke-ordinarie personalen vid institutet utgöres dels av följande tjänstemän å extra stat nämligen: en rasbiolog (B 28), en statistiker (B 24) och en genealog (B 21), dels ock av erforderligt antal extra ordinarie och extra befattningshavare. För institutet gällande avlönings- och omkostnadsstater med tillhörande bestämmelser återfinnas i statsliggaren för budgetåret 1936/1937, sid. 396 f.

Institutets nuvarande organisation — tillämpad sedan den 1 juli 1935 — har fastställts av 1934 års riksdag, som i skrivelsen 143/1934 medgivit, att institutet från nämnda tidpunkt finge omorganiseras i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 23 februari 1934 angivits (se propositionen 155/1934).

Institutets arbetsuppgifter hade före omorganisationen övervägande varit av antropologisk art. Vid omorganisationen förutsattes, att institutets verksamhet skulle få en företrädesvis ärftlighetsmedicinsk inriktning. Ett av institutets styrelse i skrivelse den 25 november 1932 härutinnan framlagt arbetsprogram innebar i korthet följande:

Institutets huvuduppgift borde vara ärftlighetsmedicinska undersökningar syftande till en rasbiologisk generalinventering av folkbeståndet. Därvid skulle arbetet i första hand avse de verkliga psykiska folksjukdomarna, främst sinnessjukdomarna, sinnesslöheten och epilepsien, men vidare vissa ögonsjukdomar, dövstumheten och dövheten samt en del inom invärtesmedicinen fallande konstitutionella sjukdomar. — En av institutets närmaste uppgifter vore att lägga upp ett kartotek över de viktigaste grupperna av sinnessjukdomar samt att med utgångspunkt därifrån igångsätta en genealogisk inventering och registrering av därav berörda släkter och bearbeta det sålunda erhållna materialet. På liknande sätt borde epileptiker- och sinnesslöanstalter inventeras. — Vidare borde företagas kliniska och ärftlighetsmedicinska undersökningar av geografiskt begränsade isolerade befolkningsgrupper samt av kriminella. — Institutets kanske allra viktigaste uppgift måste dock anses vara vetenskaplig forskning som grundval för positiv rashygien. I framtiden måste en utomordentlig vikt komma att läggas särskilt vid nativiteten hos olika biologiska grupper och det därmed förbundna indirekta urvalet. Härtill behövdes grundläggande arbeten av olika slag, framför allt studium av normalpsykiska egenskapers ärftlighet och fördelning i befolkningsgrupper samt av miljöns betydelse för psykiska egenskapers utveckling.

Det sålunda skisserade programmet godtogs av departementschefen och riksdagen.

Det må erinras, att Kungl. Maj:t den 15 maj 1936 utnämnt och förordnat docenten vid universitetet i Uppsala, medicine doktorn G. Dahlberg att från och med den 1 juni 1936 vara chef för rasbiologiska institutet, tillika professor i rasbiologi vid nämnda universitet. Vidare må framhållas, att de å institutets personalförteckning upptagna tre befattningarna å extra stat för närvarande äro vakanta och uppehållas av vikarier. Ur det å institutets stat upptagna anslaget för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal avlönas två assistenter, ett kanslibiträde, ett skrivbiträde och en vaktmästare.

I en till kanslern ställd skrivelse av den 10 november 1936 har nu *institutets styrelse* framlagt förslag till viss ytterligare omorganisation av institutet och i samband därmed hemställt, att kanslern måtte föreslå anvisande för budgetåret 1937/1938 av ett belopp av 51,100 kronor till avlöningar och ett belopp av 18,000 kronor till omkostnader för institutet. I skrivelse den 20 november 1936 har *kanslern* därefter på anförda skäl hemställt om anvisande av oförändrade anslag till nämnda ändamål, varjämte *statskontoret* den 14 december 1936 avgivit utlåtande i ämnet.

Vidare har *styrelsen* i en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse av den 25 augusti 1936 hemställt om ett anslag för nästkommande budgetår av 5,000 kronor till tryckning av vetenskapliga arbeten. Över sistnämnda framställning har *kanslern* den 18 september 1936 avgivit utlåtande.

Frågan om en ny omorganisation av institutet har väckts av *professorn Dahlberg* i skrivelse den 20 augusti 1936 till institutets styrelse, vari framhållits

att institutets tidigare verksamhet i huvudsak varit inriktad på rasforskning. Den insamling och bearbetning av antropologiskt material, som institutet dittills ägnat sig åt, vore nu i det närmaste slutfört. Det material, som för närvarande funnes vid institutet, kunde giva personalen arbete endast under en jämförelsevis kort tid. Under sådana omständigheter vore det nödvändigt att påbörja insamling av nytt primärmaterial. Det anslag, som institutet åtnjöte, vore emellertid otillräckligt för sådant ändamål. Endast 5,000 kronor vore tillgängliga därtill. Den personal, som funnes vid institutet, vore dessutom utbildad till bearbetning av material och kunde ej användas till materialinsamling.

Genom den organisation, som fastställts genom stadgan den 10 maj 1935, hade institutet fått en fastare form. En organisation av sådan typ vore emellertid knappast önskvärd för rasbiologiska institutet med dess karaktär av enbart forskningsinstitut. Institutet kunde icke år från år arbeta med samma uppgifter, vilka mera rutinmässigt handlades av personalen. Verksamheten måste kunna inriktas på än den ena, än den andra undersökningen. Detta innebure, att man måste hava en mera elastisk organisation, som gåve möjlighet att vidtaga förändringar i personalens sammansättning och som vidare möjliggjorde, att man i relativt stor utsträckning

kunde anlita tillfälligt anställd personal, avsedd för speciella uppgifter. Det vore särskilt nödvändigt, att tjänsterna ej vore bundna nu, då institutet skulle ägna sig åt helt nya uppgifter, varför man i viss utsträckning måste anställa oprövad arbetskraft.

Det vore alltså önskvärt att institutet *dels* finge en friare organisation, *dels ock* möjlighet att använda en större del av sitt anslag för materialinsamling.

I det förra hänseendet framhölles, att institutet utan alltför stora svårigheter kunde undvara två av de tre tjänstemännen å extra stat, nämligen statistikern och genealogen. Dessa befattningar kunde förty indragas, varjämte rasbiologens lön kunde nedsättas från nu 10,260 kronor till 6,000 kronor. Detta vore så mycket mer befogat, som det för närvarande syntes svårt, för att inte säga omöjligt, att finna tillräckligt kvalificerade personer till dessa tjänster. Genom dessa åtgärder kunde man utan anslagsökning få medel tillgängliga till materialinsamling. Emellertid erfordrades då för handhavandet av den närmaste arbetsledningen vid bearbetning av material en befattning som byråföreståndare och assistent för statistik med en lön av 3,900 kronor. Vidare vore det önskvärt, att vid institutet funnes ytterligare tre assistentbefattningar med en lön för envar av 2,700 kronor, nämligen för dels experimentella undersökningar, dels biblioteksgöromål och dels kvalificerat räknearbete. Slutligen behövdes en vaktmästare med en lön av 2,130 kronor.

Från det nuvarande anslaget till avlöningar om 54,100 kronor skulle genom de föreslagna åtgärderna frigöras ett belopp av 20,970 kronor, vilket borde avses för tillfälligt anställd personal. För omkostnader föresloges liksom hittills 15,000 kronor. De för institutet avsedda anslagsmedlen utom chefens lön borde anvisas i form av ett reservationsanslag.

Till närmare belysning av nödvändigheten av en omorganisation av föreslagen art har Dahlberg i en den 21 september 1936 dagtecknad skrift framlagt förslag till ändrat arbetsprogram för institutet. Rörande innehållet i sagda skrift ber jag få hänvisa till handlingarna i ärendet. Några huvudlinjer i programmet må dock här antydas.

Dahlberg framhåller översiktsvis, att en väsentlig olikhet mellan hans eget och det år 1932 framlagda programmet vore, att i det senare huvudvikten lagts vid ärftlighetsundersökningar av psykiatrisk karaktär, speciellt undersökningar över sinnessjukdomar. Dahlberg hade emellertid sedermera visat, att sinnessjukdomar icke hade den centrala betydelse, man tidigare på en del håll ansett. Genom en år 1933 företagen undersökning över fruktsamheten hos sinnessjuka kvinnor hade Dahlberg nämligen kunnat konstatera, att i genomsnitt dessa kvinnor före insjuknandet hade lägre fruktsamhet än normala kvinnor i motsvarande ålder. Deras fruktsamhet efter insjuknandet vore uppenbarligen ännu lägre, beroende på, att en stor del av dem bleve omhändertagna. Dessa resultat hade bekräftats av en undersökning på tyskt material, som bearbetats av docenten E. Essen-Möller. Föreställningen om att man i nämnvärd utsträckning skulle kunna påverka sinnessjukdomarnas utbredning genom arvshygieniska åtgärder vore därför uppenbart överdriven.

Det funnes emellertid många problem, helt fallande utanför psykiatrien, vilka hade ett större intresse. Under sådana omständigheter vore en en-

sidigt psykiatrisk inriktning av institutets arbete knappast önskvärd. Dahlberg hade därför i sin skrift sökt antyda en del av de frågor, vilka för ögonblicket framstode som mest betydelsefulla.

Sålunda vore det till en början nödvändigt att utföra grundläggande utredningar av matematisk-statistisk art, för utrönande av de praktiskt sett mest betydelsefulla processerna vid uppkomsten av ett folks arvssammansättning. I första hand borde man utföra en utredning över vilka hållpunkter för beräkningar, som i sådant syfte kunde erhållas ur officiell statistik och ur redan utförda undersökningar. Andra mål för den arvsbiologiska forskningen vore av mera direkt praktisk art. Det gällde att utreda, vad arv och miljö betydde. I sådant syfte borde företagas en undersökning över grupperna blinda, dövstumma, vanföra, fallandesjuka, sinnessjuka, sinnesslöa och klent begåvade, vilka tillhopa representerade omkring 4,3 procent av befolkningen.

Utom dessa mera centrala frågor inom den negativa arvshygienens område borde företagas undersökningar av rent ärftlighetsmedicinsk art, berörande vissa vanliga sjukdomar såsom tuberkulos, kräfta och åderförkalkning.

Ett tredje område, på vilket institutet kunde tänkas arbeta, hänförde sig till experimentell forskning genom djurexperiment.

Det förslag till undersökningar, som sålunda framlagts, måste emellertid betraktas som i alla avseenden provisoriskt och avsåge endast att belysa en del av de möjligheter till vetenskapligt arbete, som nu förtjänade beaktande.

I sin ovannämnda skrivelse av den 10 november 1936 har *institutets styrelse* anfört bland annat:

Det av chefen framlagda arbetsprogrammet funne styrelsen innefatta viktiga rasbiologiska forskningsuppgifter, vilkas upptagande till bearbetning förvisso skulle vara av värde. I jämförelse med 1932 års arbetsprogram företedde detta program den skiljaktigheten, att det skänkte en större vikt åt vissa forskningslinjer och betonade vissa särskilda uppgifter med en något annan styrka. Sålunda hade det rent psykiatriska forskningsområdet här fått en mera tillbakaträngd plats än i 1932 års program. Styrelsen ansåge emellertid, att det nu framlagda programmet borde för den närmaste tiden kunna läggas till grund för institutets verksamhet, framför allt av det skälet, att det syntes bäst lämpa sig för de nu tillgängliga arbetskrafterna och de för närvarande föreliggande förutsättningarna för arbetet inom institutet. Det borde enligt styrelsens mening emellertid fattas allenast som ett provisorium. Som grundval på lång sikt ansåge styrelsen nämligen, att det 1932 framlagda arbetsprogrammet borde fasthållas; det beredde en vidare och mer omfattande grund för det rasbiologiska forskningsarbetet och öppnade större utvecklingsmöjligheter. Styrelsen ville därvid särskilt framhålla, att den utveckling av institutet till flera avdelningar med parallella arbetsuppgifter, som skisserats i 1932 års arbetsprogram, alltjämt borde eftersträvas.

Då styrelsen under förhandenvarande omständigheter alltså funne, att det nu av den nye chefen framlagda arbetsprogrammet borde tills vidare för den närmaste tiden kunna utgöra vägledning vid ordnandet av institutets arbeten, hade styrelsen jämväl att från denna utgångspunkt fatta ställning till det förslag om jämkningar i institutets organisation, som chefen gjort.

Till den allmänna syftningen i förslaget ansåge sig styrelsen under föreliggande omständigheter kunna ansluta sig. Förslaget syntes vara ägnat att skapa lämpligare och smidigare arbetsmöjligheter för de framlagda arbetsuppgifternas fyllande.

Även om styrelsen sålunda för närvarande funne det syfte, som chefen med sitt förslag fattat i sikte, behjärtansvärt, ansåge styrelsen dock icke, att härför så vittgående organisatoriska jämkningar som de av chefen föreslagna vore oundgängliga. Styrelsen ville i stället framställa följande förslag.

De nu å institutets personalstat upptagna anslagsbeloppen behölles å samma stat med undantag av ett belopp av 3,000 kronor, som överfördes till omkostnadsstaten för att täcka sådana kostnader för materialinsamling, som betingades av att vid annan institution anställd personal användes för utförande av arbete utom tjänstetiden. Å personalstaten återstode därefter 51,100 kronor. För att nå det med det föreliggande förslaget avsedda syftet vore det emellertid nödigt, att hela detta belopp, med undantag för chefens avlöning, bleve tillgängligt för avlöning åt personal av den karaktär, som chefen med sitt förslag åsyftat. Detta belopp borde därefter uppdelas i två delar, varav en avsåge avlöning av befattningshavare av mera permanent karaktär, vilka borde avlönas med arvoden, fastställda av Kungl. Maj:t.

En sådan anordning motsvarade närmast vad som i viss utsträckning tillämpades å veterinärhögskolans stat. Förslagsvis syntes det ifrågavarande beloppets storlek kunna i överensstämmelse med chefens förslag beräknas på följande sätt.

Rasbiologen	med	arvode	6,000	kronor
Assistent för statistik och byråföreståndare	»	»	3,900	»
Assistent I	»	»	2,700	»
» II	»	»	2,700	»
» III	»	»	2,700	»
			18,000	kronor.

På dessa tjänster skulle beräknas dyrtidstillägg på vanligt sätt.

För anställande av annan personal återstode därefter 20,100 kronor, som för närvarande syntes vara tillfyllest. Av detta belopp skulle främst avlönas personal, som insamlade material och som utförde bearbetning av material. Denna post syntes ej behöva uppdelas i grundavlöningar och avlöningsförhöjningar, då tjänster av den art, som nödvändiggjorde en sådan uppdelning, ej komme att finnas vid institutet. I denna post inginge också ett anslag till avlöning av vaktmästare. Då det beräknades, att institutet skulle erhålla nya lokaler under budgetåret 1937/1938, och då det vore svårt att beräkna, i vilken utsträckning en vaktmästare finge sysselsättning vid institutet, syntes det vara lämpligast att ej mera slutgiltigt bestämma dennes lön. Under denna post komme för övrigt ersättning till tillfälligt anställd personal av olika slag. Viss tid av budgetåret behövdes tillfälligt anställda tjänstemän på olika platser för insamling av primäruppgifter. En annan tid behövde personalen på institutet utökas med biträden för beräkningar. För en viss undersökning kunde det vara nödvändigt anlita en expert under kortare eller längre tid. Utgifter av denna art skulle bestridas under denna anslagspost.

Styrelsen föresloge, att som förut anslagsbeloppet för omkostnader, be-

räknat till 18,000 kronor, betraktades som särskilt reservationsanslag, och att institutets styrelse erhölle rätt att på en post göra minskning och på en annan ökning, endast omkostnadsstatens slutsumma icke överskredes.

Kanslern har i sin ovannämnda skrivelse den 20 november 1936 anfört:

Ett av syftemålen med den nuvarande organisationen hade varit att tillförsäkra institutets vetenskapligt utbildade befattningshavare ställningen som tjänstemän å extra stat och vissa av dess övriga funktionärer ställningen av extra ordinarie befattningshavare. Därigenom att institutet kunde bereda sina tjänstemän en jämförelsevis trygg ställning samt rätt till löneklassuppflyttning och pension, borde det bliva möjligt för institutets chef att förvärva och behålla en väl kvalificerad medarbetarstab. Enligt Dahlbergs förslag skulle samtliga befattningshavare — även kvinnliga biträden och vaktmästare — vara arvodestagare.

Kanslern kunde icke finna den omständigheten, att institutets nuvarande chef ansett sig ej kunna i vissa avseenden godtaga det för institutet upprättade, av statsmakterna nyligen gillade arbetsprogrammet samt på viktiga punkter underkänt den för detta programs genomförande beslutade organisationen, utgöra tillräckligt skäl att utan förnyad utredning företaga de av chefen föreslagna förändringarna i omförmälda hänseenden. Kanslern ansåge sig därför ej kunna tillstyrka, att de till institutet utgående medlen disponerades på i styrelsens skrivelse angivet sätt. Kanslern hemställde förty om oförändrade anslag för budgetåret 1937/1938.

Statskontoret framhåller i sitt utlåtande,

att omorganisationsförslaget innebure, att den av statsmakterna efter noggrant övervägande nyligen beslutade organisationen av institutet skulle i grund omstöpas till och med redan innan densamma hunnit träda i full verksamhet. I det säregna läge, som genom detta initiativ uppkommit, syntes det statskontoret, som givetvis funne det svårt att bedöma, huru på det mest ändamålsenliga sättet verksamheten vid institutet borde ordnas och organisationen utformas, vara synnerligen tveksamt, huru lämpligen borde förfaras. Såsom förhållandena utvecklat sig förefölle det visserligen ämbetsverket, som om åtskilliga skäl talade för den föreslagna omläggningen. På den knapphändiga utredning, som förebragts, och mot kanslerns avstyrkande ansåge sig statskontoret dock icke kunna tillstyrka ett frångående av nu gällande organisation. Å andra sidan föreställde sig ämbetsverket, att det vore skäligen meningslöst att fullfölja verksamheten på nuvarande grundval, vars ändamålsenlighet utdömts av institutets chef och, under föreliggande omständigheter, jämväl av institutets styrelse. Statsverket skulle därigenom tillskyndas utgifter utan motsvarande nytta.

Vid sådant förhållande syntes annan utväg knappast stå till buds än att frågan om rasbiologiska institutets verksamhet och organisation gjordes till föremål för förnyad förutsättningslös utredning med biträde jämväl av utanför institutet stående krafter. Såvitt möjligt syntes denna utredning böra så bedrivas, att frågan kunde underställas 1937 års riksdag. Därest detta icke läte sig göra, syntes i avbidan på utredningens slutförande verksamheten under nästkommande budgetår böra — utan ändring i princip av organisationen — i största möjliga utsträckning inskränkas samt de tjänster, vilka icke vore för arbetets uppehållande i sagda begränsade omfattning oundgängligen erforderliga, lämnas obesatta.

Beträffande behovet av anslag till tryckning av vetenskapliga arbeten har institutets styrelse i sin ovannämnda skrivelse den 25 augusti 1936 yttrat,

att institutets undersökning av lapparnas rasbeskaffenhet väntades bliva slutfört under innevarande budgetår. Delvis vore undersökningen redan tryckt (primärtabeller, klichéer) med hjälp av tidigare anslag för samma ändamål. Dessa anslag vore dock ej tillräckliga för säkerställande av hela arbetets tryckning. Dessutom erfordrades anslag för tryckning av andra vetenskapliga arbeten, som väntades bliva färdiga under budgetåret. Arbeten av mindre omfattning kunde man utan särskild kostnad trycka i vetenskapliga tidskrifter. Till större arbeten förelåge emellertid ej denna möjlighet. Ett särskilt anslag för tryckning av vetenskapliga arbeten syntes ur denna synpunkt vara särskilt väl motiverad.

Kanslern har förordat bifall till styrelsens ifrågavarande framställning.

Engångsanslag till beredande av lokaler. Institutet är för närvarande provisoriskt förlagt till förutvarande Upplands artilleriregementes sjukhus. I *universitetsberedningens* den 18 december 1933 avgivna, till grund för den förutnämnda propositionen 155/1934 liggande utredning framhålles bland annat, (sid. 24 i propositionen) att det måste anses vara ett viktigt önskemål, att institutet — som vid sistnämnda tidpunkt var förlagt till dels en förhyrd våning om 5 rum, dels ock ytterligare 5 rum i den åt universitetet av staten upplåtna gamla seminariebyggnaden i Uppsala — erhölle rymligare och på ett ställe belägna lokaler. Beredningen föreslog i sådant hänseende, att antingen den gamla seminariebyggnaden eller hygienisk-bakteriologiska institutionens dåvarande byggnad, vilka båda lokaler enligt beredningens mening kunde godtagas, apterades för institutets behov. Kostnaden för den sistnämnda lokalens iordningställande för sådant ändamål hade av arkitekten V. Holmgren approximativt beräknats till 9,400 kronor, om reparationen endast skulle omfatta de 2 nedre våningarna, och till 31,400 kronor, om den även skulle utsträckas till vindsvåningen.

I skrivelse den 25 augusti 1936 har nu *institutets styrelse* anhållit, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1937 års riksdag att anvisa tillhopa 68,000 kronor för omändring och inredning av hygienisk-bakteriologiska institutionens byggnader till lokaler för institutet i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten Holmgren utförda ritningar och kostnadsberäkningar. I skrivelse den 23 november 1936 har styrelsen därefter — med bifogande av förnyade ritningar och kostnadsberäkningar, utförda av G. Ingelman — anhållit, att det tidigare begärda anslaget måtte höjas med 16,200 kronor till 84,200 kronor. I ärendet hava utlåtanden avgivits den 18 september och den 27 november 1936 av *kanslern* och den 10 december 1936 av *byggnadsstyrelsen.*

I sin förstnämnda framställning har *institutets styrelse* till stöd för förslaget anfört huvudsakligen följande:

I skrivelse den 4 maj 1935 hade akademiska konsistoriet i Uppsala som lokaler för institutet anvisat den byggnad, vari för det dåvarande hygieniskbakteriologiska institutionen varit inrymd, från den tidpunkt, då institutionen kunde inflyttas i under byggnad varande lokaler för densamma. Byggnaden befunne sig emellertid i ett sådant tillstånd, att grundliga reparationsarbeten måste förutsättas bliva utförda, innan rasbiologiska institutet kunde taga den i bruk, varförutom vissa omändringar och nyinredningar måste tillkomma för att tillgodose institutets behov.

Vad först reparationsarbetena beträffade, hade bottenvåningen i ett flertal år varit använd till djurstallar, varigenom fukt inträngt i väggarna och dessutom en besvärande lukt bitit sig fast i desamma. Fukten förutsatte vissa ommurningar, och lukten syntes ej möjlig att avlägsna utan att helt borttaga all puts från murarnas insidor och ersätta den med ny. Golven bestode av cement, vilket nödvändiggjorde inläggning av nya golv. Värmeledningsanläggningen vore i denna våning av provisorisk art och måste ersättas med ny sådan. Alldenstund centralvärmeledning införts i byggnaden i dess helhet, vore de gamla murarna för tidigare eldstäder och rökgångar överflödiga och borde för utrymmes vinnande helt avlägsnas.

Stadgan för institutet föreskreve bland annat, att regelbundet återkommande undervisning i rasbiologi skulle meddelas i form av såväl föreläsningar som kurser. För anordnande av denna undervisning erfordrades, att visst åskådningsmaterial funnes tillgängligt, och detsamma kunde icke utan stora olägenheter transporteras fram och tillbaka för varje tillfälle. Sålunda syntes det bliva ofrånkomligt, att tillgång funnes till egen föreläsningssal å institutet.

Huru än verksamheten vid institutet i fortsättningen komme att inriktas, måste ett rasbiologiskt institut dock vara försett med ett tjänligt rum för antropologisk fotografering.

Inom ramen av förut inrett utrymme av byggnaden syntes emellertid ej vara möjligt att anordna vare sig lämplig lokal för föreläsningar eller rum, lämpat för fotografering, varförutom de båda inredda våningarna vore helt behövliga för andra ändamål. Man hade därför att räkna med att även vindsvåningen måste inredas, vilket förut ej varit fallet. I vindsvåningen syntes det möjligt att inreda såväl lämplig föreläsningssal med anslutet förberedelserum som användbart rum för fotografering med anslutet mörkrum och kopieringsrum samt därutöver tre mindre arbetsrum.

Stadgan föreskreve vidare, att samlingar av primärmaterial, släkttavlor, bearbetningar, fotografier, preparat och dylikt borde, omsorgsfullt registrerade och ordnade, förvaras i institutets arkiv, vilket om möjligt borde så inrättas, att det kunde tjäna som grundval för ett blivande svenskt rasbiologiskt museum. Nu syntes det finnas möjlighet att inrätta erforderlig och betryggande arkivlokal genom att i bottenvåningen och i våningen en trappa upp taga i anspråk inre hälften av rummet närmast norr om trappan, vilket emellertid förutsatte vissa valvförstärkningar samt insättandet av två brandfria dörrar. Frånsett fördelen av att vid arbetsplatsen kunna förvara egna, för det pågående arbetet behövliga arkivalier, skulle det med hänsyn till den geneologiska forskning, som styrelsen räknade med skola komma till stånd, vara av ett mycket stort värde för arbetet, om institutet inom egna lokaler hade tillgång till eget betryggande arkiv för förvaring av till låns rekvirerade kyrkoböcker och andra arkivhandlingar, som erfordrades för undersökningarna. Därför hade styrelsen också från denna synpunkt räknat med att egen arkivlokal borde inrättas inom institutet.

Vad dispositionen av lokalerna för övrigt beträffade hade styrelsen tänkt sig, att i bottenvåningen ett rum skulle användas till museilokal, tre mindre rum upplåtas till assistenterna samt ett återstående större rum för statistiska biträden. Av våningen en trappa upp skulle ett rum med förrum tagas i anspråk för chefen, ett rum för expeditionen, tre mindre rum för förutvarande chefen, rasbiologen och främmande forskare samt slutligen en större sal användas som biblioteksrum.

Kostnaderna för ovan nämnda reparations- och ändringsarbeten hade efter verkställd utredning beräknats, vad bottenvåningen och våningen en trappa upp (inklusive inredning av arkivrum) beträffade, till 22,200 kronor, och vad vindsvåningen samt kostnaderna för nedrivning av gamla, numera obehövliga murar i alla våningarna beträffade, till 40,000 kronor.

Det till patologiska institutionen hörande gravkapellet, som även skulle överlämnas till institutet, hade styrelsen räknat vara behövligt för att tjäna som arkivlokal för förvaring av sådana arkivhandlingar, som icke behövdes för det pågående arbetet. För att gravkapellet skulle kunna godkännas som arkiv fordrades emellertid dels vissa murningsarbeten m. m., dels anläggning för uppvärmning, vilket senare man tänkt sig ske medelst kulvert från centralanläggningen i huvudbyggnaden. Dessa arbeten hade beräknats draga en kostnad av 5,800 kronor.

Sammanlagda kostnaderna utgjorde alltså (22,200 + 40,000 + 5,800 =) 68,000 kronor.

I sin förnyade framställning anför institutets styrelse till stöd för det förhöjda anslagsäskandet,

att på grund av prisförskjutningar, som ägt rum sedan 1935, samt vidare med hänsyn till det av den nuvarande chefen utarbetade nya arbetsprogrammet, vilket bland annat inrymde användande av experimentella undersökningsmetoder, den av arkitekten Holmgren år 1935 utarbetade ombyggnadsplanen underkastats förnyad granskning och omarbetning. Det hade därvid, på sätt av arbetsbeskrivning och ritningar framginge, visat sig önskvärt med ett något högre anslag än tidigare beräknats.

Styrelsen framhölle slutligen, att såsom svar på en förfrågan hos arméförvaltningens fortifikationsdepartement meddelats, att institutet icke efter den 1 oktober 1937 kunde påräkna fortsatt upplåtelse av de av institutet för närvarande disponerade lokalerna.

Kanslern, som i sitt förra utlåtande tillstyrkt ett anslag av 68,000 kronor till nu förevarande ändamål, har i sitt utlåtande över sistnämnda framställning framhållit

att då den av Holmgren företagna utredningen verkställts så sent som år 1935, syntes större delen av den beräknade kostnadsökningen å 16,200 kronor hänföra sig till vidtagna ändringar i det tidigare uppgjorda programmet för fastighetens iordningställande. Under förutsättning att den granskning av det reviderade förslaget, vilken kanslern förutsatte komma att äga rum genom byggnadsstyrelsen, gåve vid handen, att förslaget innebure förbättringar, som svarade mot den ökade kostnaden, ville kanslern emellertid tillstyrka styrelsens nu gjorda hemställan.

Byggnadsstyrelsen, som i utlåtande den 10 oktober 1935 förklarat sig intet hava att erinra mot det år 1935 begärda anslaget å 68,000 kronor, har i sitt utlåtande den 10 december 1936 yttrat i huvudsak följande:

Det föreliggande förslaget till lösande av institutets lokalfråga avveke avsevärt från det förslag till iordningställande av ifrågavarande byggnad för institutet, varöver byggnadsstyrelsen, efter att i samråd med institutet hava reviderat detsamma, avgivit underdånigt utlåtande den 10 oktober 1935. Sålunda hade nu i byggnaden inrymts djurstall och vaktmästarbostad, varjämte i stället för föreläsningssal anordnats arbetsrum å vinden. Vidare hade en del genomgripande förändringar i byggnadsstommen vidtagits. Den befintliga stentrappan hade sålunda ersatts med en ny bekvämare trappa av sten, bottenvåningens golv hade höjts och portalen ändrats, vissa fönster hade igensatts och andra fönster utökats, varjämte en påbyggnad anbringats på taket mot gården. Det föreslagna anordnandet av arkiv i gravkapellet hade däremot slopats.

Byggnadsstyrelsen, som icke kunde bedöma, huruvida den nu föreslagna dispositionen av byggnaden kunde vara att föredraga framför den tidigare föreslagna, ville emellertid framhålla, att det sista förslaget icke uppgjorts på sakkunnigt sätt. För tids vinnande hade styrelsen därför efter studier på platsen låtit bearbeta förslaget. De åtgärder, som styrelsen icke funnit direkt nödvändiga, hade därvid uteslutits. Med hänsyn till att en del av vinden behövde tagas i anspråk för bibliotek, hade det synts lämpligast att redan nu inreda vinden i dess helhet. Det sålunda föreliggande preliminära förslaget hade godkänts av institutets föreståndare, som förklarat lokalerna tillräckliga för institutets behov icke endast med dess nuvarande personal utan även efter en ifrågasatt omorganisation.

Enligt institutets förslag skulle den befintliga värmeledningen bibehållas och värmeledningssystemet utökas att omfatta även vindsvåningen, varjämte delar av vatten- och avloppsledningarna skulle bibehållas. Byggnadsstyrelsen ville emellertid föreslå, att nya ledningar droges för såväl värme som vatten och avlopp, vilket styrelsen ansåge avgjort vara att föredraga på grund av det gamla ledningssystemets bristfällighet.

Det av styrelsen uppgjorda förslaget hade kostnadsberäknats till 76,000 kronor eller 8,000 kronor mer än institutets ursprungliga förslag. Kostnadsökningen hänförde sig i huvudsak till de nya ledningssystemen.

Departementschefen.

Sedan rasbiologiska institutet på grundval av 1934 års riksdags beslut fått sin nuvarande organisation utformad, har, såsom av utredningen framgår, institutets styrelse efter framställning av institutets nye chef, professorn G. Dahlberg nu framlagt förslag till en icke oväsentlig omgestaltning av organisationen, avsedd att läggas till grund för forskningsarbetet vid institutet för åtminstone den närmaste framtiden. Det torde icke kunna förnekas, att de skäl, som anförts till stöd för förslaget, äro förtjänta att tagas i allvarligt övervägande. Emellertid lärer, såsom från kanslerns och statskontorets sida framhållits, en förnyad grundlig utredning vara nödvändig, innan definitiv ståndpunkt kan tagas till frågan om en eventuell, förnyad omläggning av institutets organisation. Det må i detta sammanhang framhållas, att en omorganisation, därest en sådan finnes påkallad, icke ur praktisk synpunkt lärer möta några svårigheter dels på grund av att institutets tre tjänster å extra stat för närvarande uppehållas av vikarier, och dels enär institutet nu står inför avslutandet av ett sedan lång tid tillbaka pågående större arbete.

Då jag sålunda förutsätter, att frågan om eventuell omorganisation av institutet hänskjutes till särskild utredning, ifrågasätter jag för nästkommande budgetår icke någon väsentligare förändring i det nu utgående anslaget till avlöningar. Emellertid har jag med hänsyn till vad institutets nye chef anfört blivit övertygad om önskvärdheten av att institutet redan för nästa budgetår beredes tillgång till ökade medel för insamling av material, enär eljest arbetsmöjligheterna vid institutet komma att i avsevärd grad försvåras. Sådan tillgång synes kunna vinnas inom ramen för de åt institutet nu anvisade anslagsmedlen. Jag vill erinra, att Kungl. Maj:t den 20 november 1936 medgivit, att bland annat befattningen såsom statistiker må tills vidare, intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, uppehållas med vikarie med rätt för vikarien att åtnjuta samtliga med befattningen förenade avlöningsförmåner. Enligt vad jag inhämtat, är det icke heller för nästa budgetår erforderligt, att ifrågavarande befattning på vanligt sätt tillsättes. Fastmer har det från institutets sida gjorts gällande, att befattningen skulle kunna redan nu indragas och de därigenom besparade lönemedlen tillgodoföras annan anslagspost och komma materialinsamlingen till godo. Ehuru mycket talar för att den utredning rörande institutets omorganisation, som enligt det ovanstående bör företagas, kan utmynna i ett förslag i denna riktning, anser jag det icke tillrådligt att föregripa utredningen genom att nu slopa ifrågavarande befattning. Jag finner det vara att föredraga, att riksdagen på grund av de föreliggande särskilda förhållandena bemyndigar Kungl. Maj:t att — därest det skulle visa sig, att ifrågavarande statistikertjänst icke behöver under nästa budgetår eller del därav uppehållas — använda därigenom besparade avlöningsmedel till förstärkning av delposten till grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal. Denna delpost synes kunna tagas i anspråk jämväl för avlönande av sådana biträden, som äro anställda vid annan institution men av institutet tagas i anspråk för materialinsamling.

Den i avlöningsstaten uppförda anslagsposten å förslagsvis 24,700 kronor till avlöningar till tjänstemän å extra stat bör minskas med summan av familjepensionsavdragen för de från anslagsposten avlönade tjänstemännen, d. v. s. med i nedåt avrundat tal 800 kronor till 23,900 kronor. Delposten å 15,200 kronor till grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal bör sänkas med 60 procent av familjepensionsavdragen, eller med i avrundat tal 200 kronor till 15,000 kronor. Å andra sidan bör i avlöningsstaten uppföras en ny, förslagsvis beräknad anslagspost till särskilda löneförmåner till icke-ordinarie befattningshavare å nämnda belopp av 200 kronor. Förslagsanslaget till avlöningar bör alltså för budgetåret 1937/1938 uppföras med (54,100 — 800 — 200 + 200 =) 53,300 kronor.

Beträffande åter reservationsanslaget till omkostnader ifrågasätter jag för nästkommande budgetår icke annan förändring, än som betingas av

behovet av ökat anslag till tryckning av vetenskapliga arbeten. I detta hänseende förordar jag bifall till styrelsens av kanslern tillstyrkta förslag om anvisande av 5,000 kronor för budgetåret 1937/1938. Nämnda belopp torde böra anvisas under omkostnadsanslaget i form av höjning av den i omkostnadsstaten uppförda anslagsposten till publikationstryck från 1,000 kronor till 6,000 kronor. Jag betraktar denna anslagsökning såsom tillfällig, då den till avsevärd del torde vara betingad av utgivandet av det förutnämnda arbetet angående lapparnas rasbeskaffenhet. Frågan om den normala storleken av institutets tryckningsanslag torde bliva föremål för övervägande vid den tilltänkta nya utredningen angående institutets organisation.

Omkostnadsanslaget bör alltså för budgetåret 1937/1938 uppföras med (15,000 + 5,000 =) 20,000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle omkostnadsstaten för budgetåret 1937/1938 få följande utseende:

1.	Reseersättningar till personal vid institutet samt till ordförande och ledamöter i institutets styrelse		kronor 7,000
2.	Expenser		» 5,000
3.	Publikationstryck		» 6,000
4.	Övriga utgifter:		
	a. Böcker och tidskrifter	kronor 1,500	
	b. Instrument och annan utrustning	» 500	» 2,000
			Summa kronor 20,000.

Vad slutligen angår institutets lokalfråga framgår av vad förut anförts, att det är nödvändigt att nu lösa densamma, ehuru det otvivelaktigt varit bättre, om härmed kunnat få anstå, till dess ovanberörda utrednings resultat blivit framlagda och prövade. Hygienisk-bakteriologiska institutionens förutvarande lokaler synas vara väl lämpade att inrymma institutet. Det är dock erforderligt att anvisa ett icke obetydligt belopp för lokalernas ändamålsenliga iordningställande, därvid hänsyn i största möjliga omfattning bör tagas till institutets önskemål ifråga om inredningen. Det ursprungliga, av byggnadsstyrelsen godkända ombyggnadsförslaget slutade å en summa av 68,000 kronor, varav ett belopp av 5,800 kronor belöpte å vissa ändringsarbeten i det förutvarande gravkapellet. Byggnadsstyrelsens senare i samråd med institutets chef uppgjorda förslag slutar å en summa av 76,000 kronor, därvid gravkapellet förutsatts icke komma att tagas i anspråk. Även bortsett från sistnämnda omständighet innebär det senare förslaget åtskilliga skiljaktigheter från det förra. Enligt vad jag inhämtat torde emellertid de i det senare förslaget realiserade önskemålen i allt väsentligt kunna tillgodoses inom den ursprungligen beräknade kostnadsramen, 68,000 kronor, varför jag tillstyrker, att till förevarande ändamål för nästkommande budgetår anvisas ett reservationsanslag å sistnämnda belopp. Jag vill dock framhålla önskvärdheten av att vid omändrings-

arbetenas genomförande såvitt möjligt får anstå med sådana anordningar, som kunna anses innebära ett föregripande av den förutnämnda utredningen angående institutets organisation. Arbetena torde därför böra tills vidare inskränkas till sådana åtgärder, som äro oundgängligen nödvändiga för institutets inhysande i de nya lokalerna och som kunna verkställas oberoende av huru organisationsfrågan kommer att utfalla.

Under åberopande av vad sålunda anförts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för rasbiologiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1937/1938:

Avlöningsstat.

1.	Avlöning till institutets chef, tillika professor i rasbiologi vid universitetet i Uppsala:		
	Lön	kronor 8,000	
	Ålderstillägg	» 1,000	
	Anm.: Ålderstillägget utgår efter 5 års tjänstgöring.		
	Tjänstgöringspenningar	» 4,000	13,000
2.	Avlöningar till tjänstemän å extra stat, *förslagsvis*		23,900
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
	a. Grundavlöningar m. m.	kronor 15,000	
	b. Avlöningsförhöjningar m. m., *förslagsvis*	» 1,200	16,200
4.	Särskilda löneförmåner till icke-ordinarie tjänstemän		200
		Summa förslagsanslag kronor	53,300;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att — därest det skulle befinnas ej vara erforderligt att under budgetåret 1937/1938 uppehålla den å personalförteckningen för rasbiologiska institutet uppförda tjänsten som statistiker i lönegraden B 24 — använda den på ifrågavarande tjänst belöpande delen av anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å extra stat till förstärkning av delposten till grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal;

dels till *Rasbiologiska institutet: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 53,300;

dels till *Rasbiologiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 20,000;

dels ock till *Rasbiologiska institutet: Beredande av lokaler åt institutet* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av ..... kronor 68,000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Lars Tunberg.